

dám na IS**CONTEXTUAL AND EMPHATIC PARTICLES (は、も、し、ぞ、なむ)**

můžou rozštěpit sponu vedví, podobně jako dnes:

“desu” – “de-**wa** arimasu”, “de-**mo** arimasu”

1. classical copula: “nari” (from NI + ARI) – “ni-**fa** arazu”, “ni-**koso** are”
 “tari” (from TO + ARI) - “to-**fa** arazu”, “to-**koso** are”

2. also “nari” as a contraction of “ni ari” = is in:

wagimoko-fa kono ife-ni ari

může být i:

..... ife-nari

rozštěpené tvary:

*ife-ni-**fa** arazu*

*ife-ni-**zo** aranu*

*ife-ni-**koso** arane*

TÉMA -fa [-wa]

použití jako dnes. ALE – jeden hlavní rozdíl:

VELICE ZŘÍDKA, ale přece, se objevuje po *tázacích* slovech (možná relikty nějaké starší homofonní částice, která nevyjadřovala téma)

Další použití, které se liší od moderní japonštiny:

podmínka:

-zu-fa, -ku-fa

来ずは kozu-fa = jestli nepřijde

声なくは kowe naku-fa = jestli nebude (= “neuslyším”) hlas

po akuzativní wo:

wo-fa > wo-ba

NEJISTOTA mo, simo

1. “taky, též, i”

2. alespoň

3. časté ve výrocích o citu (touha, žal, radost, lítost, nejistota):

3.a.

苦しくも降り来る雨か。(MYS 265)

.
. .
. .
. .
. .
. .
. .
. .

.
Kurusiku-mo furi-kuru ame ka!

.
.
.
.
.
.
.
.
.
.
.

How unpleasant/(unfortunately), the falling rain!

3.b.

ve výrocích o pochybnostech. V tomto případě vyjadřuje pochyby, jestli daná věc je vůbec skutečná:

(MYS 2921):

しましくも止む時もなく

(simasiku = výraz z obd. nara = “chvíli”. Později *sibasiku*, *sibaraku*)

První MO: pochyby, lítost (a signalizuje pozdější NAKU)

“ach, (ani) jenom na tu chvíli...”

si

“možná. náhodou. snad (by). nějak... (ani nevím, jak to)”

často s následující podmínkou *-ba* = když/jestli

v otázce taky ve tvaru **si-ka**
tare-shi-ka...?

nebo **si-mo** (později – spíš čistý důraz)

花をし見れば、物思ひも無し。

.
.
.
.

It is the wine we will drink together: 相ひ飲まむ酒そ。

Prísudek se **so/zo** byl zdůrazněn. Mohl se použít i jako otázka (tj. **so** stálo místo **ka** nebo **ja**).

Později, v znělé podobě **zo**, získavalo další použití, které se formálně jeví jako *kakari-musubi*:

Waga mi **zo** suguru. (zo + rentaikei)
„(To) můj život plyne”

lépe se chápe přes obdobnou konstrukci v angličtině:

“It is my life that passes”
< *Waga mi zo. Suguru.
“It is my life – the thing that passes”.

“私の人生(だ)よ。過ぎるのは。”

namu (v obd. nara ještě i v starší verzi **namo**)

bolo jemnější než ZO, a asi přidávalo i zdvořilost, a asi proto se málo objevuje v poezii.

Podobně jako ZO se objevuje nejen uvnitř vět, ale i jako koncovětná částice odpovídající finálnímu slovesu, takže možná to byla další verze spony.

V heianské ženské literatuře často nahrazuje finální slovesa jako *ifu* = *iu*:

..to namu. (místo “...to *ifu*.”) = “(Řekl) že...” “Že (prý)...”

ČÁSTICE ROZSAHU

bakari

původně =hodo

pak významový posun

“tolik, co > toliko, jenom”.

původně se připájel na *rentaikei* (povědomí jeho nominální podstaty), později (od středního heianu) tohle povědomí slábne, a připájel se i na *šúšikei*.

Taketori monogatari:

三寸ばかりなる人

.
.
.
.
.
.
.
.
.
.
.
.
.

člov(ič)ek asi (“tolik, co”) tři palce (dlouhý)

(Kokinshuu 226)

名にめでて折れるばかりぞ、をみなへし

wominafesi – modern ominaeshi, patrinie

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/dc/Patrinia_scabiosifolia2.jpg

odtrhl jsem ji jenom (proto,) že jsem byl přitahován tím jménem – *womina*-květ

nomi = jenom. důraz.

po heianské době se význam “jenom” vyjadřovalo hlavně částicí BAKARI, zatím co u NOMI zůstala hlavně zdůrazňující funkce.

人の心をのみ動かし、
内にのみさぶらひ給ふ。

safe, dani, sura (sora) = (dokonce) i

dani: “alespoň; i kdyby jenom” > později = “až (tak mnoho); (dokonce) i”.

KONCOVĚTNÉ ČÁSTICE napojující se na **rentaikei**

は / はも、

ぞ、

か / かも / かは

NB: ale ne や!
 (na **šúšikei**)

来るか。

X 来や。

kuru ka? <i>nebo</i> kuru ka!	X	ku ya? <i>nebo</i> ku ya!
寒きか。	X	寒しや。
samuki ka? <i>nebo</i> samuki ka!	X	samusi ya? <i>nebo</i> samusi ya!
あるか。	X	ありや。
aru ka? <i>nebo</i> aru ka!	X	ari ya? <i>nebo</i> ari ya!

Důvod, proč se tyhle koncovětné částice napojují na *rentaikei* se vysvětluje tak, že původně se na tomto místě končila nominální vedlejší věta, a zbytek věty, který měl následovat, se vynechával: tím výpověď měla psychologický účinek nedokončené věty vyjadřující něco jako zvolání:

Takže výpověď

...nado mo aru **fa**...!

= (citové, exklamace) “ó, a jsou ještě i další!”

původně znamenala něco jako:

= “などもあるということは...”

KONCOVĚTNÉ ČÁSTICE nevyžadující rentaikei

や、
よ、
を

Tyhle můžou taky stát uvnitř věty, vyjadřujíc důraz. WO byla původně důrazová částice, která se pouze postupně etablovala jako pádová přípona akuzativu.

Obě tahle použití WO v jednom verši:

(MYS 238)

宇治川を舟渡せをと呼ばへども

Slovesní (jógen) systém

Jógen (slovesa nebo ohebná slova) jsou:

dóši (verba propria),

i-keijóši,

taru-keijóši,

naru-keijóši a

spona

1. Verbal system in Modern Japanese:

a, VERBS (verbs proper, action verbs) 動詞consonantal verbs: kaku, yomu, kaeru (*kaeranai*)

vowel verbs

in I: miru

in E: taberu, kaeru (*kaenai*)

irregular verbs: kuru, suru

consonant-stem verbs

Their STEM – the steady part that remains the same throughout the paradigm – ends in a consonant:

e.g. KAK-

1. **kak-a**2. **kak-i2**3. **kak-u**4. **kak-e**5. **kak-ō**Because of these 5 forms (“bases”) they are called 5-dan doushi “5-grade verbs” 五段動詞.**vowel-stem verbs**

Their STEM ends in a vowel: either I or E

1. **mi****tabe**2. **mi****tabe**3. **mi-R-u****tabe-R-u**4. **mi-R-e****tabe-R-e**5. **mi-yo****tabe-yo**Because of the stem can have another, augmented version with an inserted R before another vowel (mi-R-, tabe-R-), there is one “grade” of the stem (mi-), and that is why they are called 1-dan doushi “1-grade verbs” 一段動詞.

According to the position in the kana column of their stem vowel

A

I.....upper (上)

U

E.....lower (下)

O

they are termed

I-typekami- 1 dan (“upper 1-grade verbs” because I is higher than E) 上一段

E-type.....shimo- 1 dan (“lower 1-grade verbs” because E is lower than I) 下一段

irregular verbs (ka-hen, sa-hen)

カ変動詞 - kuru

サ変動詞 - suru

b, adjectives (property/qualitative verbs) 形容詞

i-keiyoushi イ形容詞

na-keiyoushi ナ形容詞

c, copula 指定

1. identifies two nouns as being one entity:

Kono hana-wa ayame-desu.

2. abbreviation in the stead of a full verbal predicate:

Nagoya-wa koko-**desu**.
(instead of: Nagoya-wa koko-*ni arimasu*.)

For all the types of verbs (a, b, c), the 3rd basis (kaku, taberu) is convenient as the elementary form to be used generally and to define the inflective type of the verb. In Classical Japanese, however, this form is not very suitable, as we will see.

2. Verbal system in Classical Japanese:

a, VERBS PROPER*Conjugational types:*

4dan

2dan

1dan

4 irregular conjugations

4dan 四段“consonant-stem verbs” like *kaku*, *yomu*, *ariku* / *aruku*:They have **FOUR grades** (四段):

kaka-

kaki-

kaku

kake-

2dan 二段“delší samohlásková slovesa”, např. *sugu(ru)*, *idu(ru)* 出づるThey have **TWO grades** (二段):

sugi-
sugu(r)-

ide-
idu(r)-

according to the position in the kana column of their stem vowel

A

I

U

E

O

they are termed:

I-type.....kami 2dan (“upper 2-grade verbs” because I is higher than E)

E-type.....shimo 2dan (“lower 2-grade verbs” because E is lower than I)

1dan 一段

některá “krátká samohlásková slovesa”, např. *miru*, *keru* = kick

Their paradigm is considered as having only **ONE grade** (一段)

mi(r)-

ke(r)-

(nemají variaci **-u(r)**, kterou mají slovesa 2dan)

miru.....kami 1dan

keru.....shimo 1dan

To sum up, the Japanese terminology is as follows:

REGULAR VERBS:

四段

上二段

下二段

上一段

下一段

IRREGULAR VERBS:

カ変

サ変

ナ変

ラ変

Conjugation

6 forms or bases:

1. corresponding to the modern form **KAKA**-(nai).....MIZENKEI 未然形
“ještě-ne-udělané”
2. corresponding to the modern form **KAKI**-(hajimeru).....RENYŌKEI 連用形
“přidává(k sobě)-sloveso”
3. corresponding to the modern form **KAKU**. (sentence-final)....SHŪSHIKEI 終止形
“final”
4. corresponding to the modern form **KAKU** (mono).....RENTAIKEI 連体形
“přidává(k sobě)-jméno”
5. corresponding to the modern form **KAKE**-(ba).....IZENKEI 已然形
“už-udělané”
6. corresponding to the modern form **KAKE!** (imperative).....MEIREIKEI 命令形
“imperativ”

4dan verbs have the same forms as today (except for the –o form which did not exist yet) :

未. kaka-(ba)	= if I write
用. kaki-(tamafu)	= honorific kaku
終. kaku.	= He writes.
体. kaku... (fude)	= (the brush with) which he writes, writing (brush)
已. kake-(ba)	= when I had written, (after) having written
命. kake!	= write!

TASK: write the 6 bases of the 4dan verb YUKU

1. MIZENKEI 未然形
“**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形
“**přidává(k sobě)-sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形
“**final**”
4. RENTAIKEI 連体形
“**přidává(k sobě)-jméno**”
5. IZENKEI 已然形
“**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形
“**imperativ**”

2dan verbs:

未. sugi-	ide-
用. sugi-	ide-
終. sugu.	idu.
体. suguru...	iduru...
已. sugure-	idure-
命. sugiyo	ideyo

TASK: write the 6 bases of the 2dan verbs OTI- (= 落ちる) and FAZIME- (= 始める)

1. MIZENKEI 未然形
“**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形
“**přidává(k sobě)-sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形
“**final**”
4. RENTAIKEI 連体形
“**přidává(k sobě)-jméno**”
5. IZENKEI 已然形
“**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形
“**imperativ**”

na začiatok - prvú pieseň z KKS

KKS 1

未 + -mu = guess, conjecture about the future. 1st person = intent, wish, 2nd person sg = request, demand. 2nd person pl = encouragement. 3rd person = guess, conjecture

homework:

TASK: write the 6 bases of the 2dan verbs OTI- (= 落ちる) and FAZIME- (= 始める)

1dan verbs

are actually the same as the modern 2dan conjugation:

未. mi-	ke-
用. mi-	ke-
終. miru.	keru.
体. miru...	keru...
已. mire-	kere-
命. miyo!	keyo!

TASK: write the 6 bases of the 1dan verb KI- (= 着る)

1. MIZENKEI 未然形
“**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形
“**přidává(k sobě)-sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形
“**final**”
4. RENTAIKEI 連体形
“**přidává(k sobě)-jméno**”
5. IZENKEI 已然形
“**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形
“**imperativ**”

CONCRETE EXAMPLES OF VERBS in the particular classes

四段 **kaku** = write

yomu = read. compose a poem.

sinopu 偲ふ (*from Heian* – voiced: **sinobu** 偲ぶ) = 1. kochám se (pohledem na). 2. vzpomínám.

(MYS 16): もみちをば、取りてそしのふ。

(MYS 225): 雲立ち渡れ見つつ {亡き夫を} しのはむ。

上二段

sinobi/ -u(ru) 忍ぶ = „držím“: 1. vydržet, snášet. 2. držet v tajnosti, tajit.

1. (Genji)

忍ぶれど涙こぼれ...

from Heian – also 4dan: **sinobu** 忍ぶ

2. (Genji)

忍ばむこと難き...

(katakai = difficult, hard to do. hard to find, rare, hardly seen)

sinobi/ -u(ru) 偲ぶ = vzpomínám

heianské křížení z 4dan 偲ぶ (významově) and 2dan 忍ぶ (tvarově):

(Genji)

亡き人を偲ぶるよひの村雨に..

(yofi 宵: ゆふべ > よひ > よなか > あかつき > あした)

oyu(ru) 老ゆ = age

*[oyi-] spelled oi- 老い

kuyu(ru) 悔ゆ = regret

*[kuyi-] spelled kui- 悔い

下二段

sute/ -u(ru) = to throw away, to abandon**miyu(ru)** 見ゆ = be seen

[miye-] spelled mie- 見え

uu(ru) 植う = grow (a plant) 植える

its root was actually UW-(E-), but was written as only U before another -u:

[uwe-]	うゑ
[uwu.]	うう
[uwuru...]	ううる
[uwure-]	ううれ
[uweyo!]	うゑよ

上一段 only a douzen:**miru**,**niru** 似る,**niru** 煮る,**kiru** 着る**firu** 干る = かわく, get dry/dry out,**iru** 射る,**iru** 鋳る = to cast (a bell 鐘を鋳る),**wiru** 居る,**wiru** 率る = to lead**motiwiru** 用ゐる (*moti- + wiru)(and their derivatives, e.g.: fiki-wiru = to lead 率ゐる)下一段 only keru 蹴る = kick

NOTE: some verbs underwent systematic change, shifting in their conjugation from one class to another. Some emotionally loaded verbs, that were kami2dan in Nara texts, also appear as 4dan in Heian text, e.g.

sinobu = vydržím. tajím.

kanasibu = look extremely sad. think lovingly of. admire (visually).

TASK: What was the difference in the conjugational forms?

SINOBU

KANASIBU (written 愛しぶ or 悲しぶ)

Nara 上二段

Heian 四段

1. MIZENKEI 未然形
“**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形
“přidává(k sobě)-**sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形
“final”
4. RENTAIKEI 連体形
“přidává(k sobě)-**jméno**”
5. IZENKEI 已然形
“**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形
“imperativ”

firu 干る = get dry/dry out, used to be a 上二段 verb in Nara times.

TASK: So, what would be the difference?

FIRU (干る or 乾る)

Nara-period 上二段

later 上一段

1. MIZENKEI 未然形
“**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形
“přidává(k sobě)-**sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形
“final”
4. RENTAIKEI 連体形
“přidává(k sobě)-**jméno**”
5. IZENKEI 已然形
“**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形
“imperativ”

The development in 干る shows how the number of verbs in this conjugation was gradually rising, until the 1dan type of conjugation (FIRU instead of FU) became ‘prevalent in the modern language.

IRREGULAR VERBS

力変 only one:

ku(ru) = come, equivalent to both the Modern *kuru* (come here) and *iku* (come there)

未. ko-
 用. ki-
 終. ku.
 体. kuru...
 已. kure-
 命. ko! (or koyo!)

サ変 two:
su(ru)
 + its Sino-Japanese derivatives (e.g. *sin-zu*, *goran-zu*)
ofasu = honorific *ari*

未. se-
 用. **si**-
 終. su.
 体. suru...
 已. sure-
 命. seyo!

ren'youkei **-si-**, other forms like shimo2dan:

TASK: write the 6 bases of the SA-hen verb TUUZI- (= 通じる)

1. MIZENKEI 未然形
 “**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形
 “přidává(k sobě)-**sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形
 “final”
4. RENTAIKEI 連体形
 “přidává(k sobě)-**jméno**”
5. IZENKEI 已然形
 “**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形
 “imperativ”

ナ変 two “verbs of disappearance”:
sinu(ru)
inu(ru) = leave, go,
 auxiliary verb - perfect ending *-nu(ru)* (probably originating in the verb *inu(ru)*)

未. ina-
 用. ini-

終. inu.
 体. inuru...
 已. inure-
 命. ine!

rentaikei and izenkei have the augmented stem **-ur-**, other forms like 4dan verbs:

TASK: write the 6 bases of the NA-hen verb SINU 死ぬ

1. MIZENKEI 未然形	“ ještě-ne-udělané ”
2. REN'YŌKEI 連用形	“přidává(k sobě)- sloveso ”
3. SHŪSHIKEI 終止形	“final”
4. RENTAIKEI 連体形	“přidává(k sobě)- jméno ”
5. IZENKEI 已然形	“ už-udělané ”
6. MEIREIKEI 命令形	“imperativ”

ラ変 only *ari*

+ verbs and forms derived from it:

wori (< wi + ari)

faberi (< fafi + ari) = serve > humble *ari* > polite sentence ending

imasogari = honorific *ari* (*wi + masu + ko + ari “have a place to sit)

Old Japanese perfect ending *-eri* (-i + ari)

未. ara-
 用. ari-
 終. **ari.**
 体. aru...
 已. are-
 命. are!

shuushikei is in **-i**, other forms like 4dan verbs.

TASK: write the 6 bases of the RA-hen verb FABERI

1. MIZENKEI 未然形	“ ještě-ne-udělané ”
2. REN'YŌKEI 連用形	“přidává(k sobě)- sloveso ”
3. SHŪSHIKEI 終止形	

4. RENTAIKEI 連体形 “final”
 “přidává(k sobě)-jméno”
 5. IZENKEI 已然形 “už-udělané”
 6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

TASK: write the 6 bases of the irregular verbs KU(RU) and SU(RU) beside each other

1. MIZENKEI 未然形 “ještě-ne-udělané”
 2. REN'YŌKEI 連用形 “přidává(k sobě)-sloveso”
 3. SHŪSHIKEI 終止形 “final”
 4. RENTAIKEI 連体形 “přidává(k sobě)-jméno”
 5. IZENKEI 已然形 “už-udělané”
 6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

The best way how to remember the class the verb belongs to:

SHUUSHIKEI, but with a combined ren'youkei-shuushikei form in case of the nidan verbs:

yodan: KAKU
 nidan: OTI/U, IDE/U
 itidan: MIRU, KERU

kks2, 3.

Homework Group A:

TASK: What was the difference in the conjugational forms?

SINOBU
 KANASIBU (written 愛しぶ or 悲しぶ)

Nara 上二段

Heian 四段

1. MIZENKEI 未然形 “ještě-ne-udělané”
 2. REN'YŌKEI 連用形 “přidává(k sobě)-sloveso”
 3. SHŪSHIKEI 終止形

4. RENTAIKEI 連体形 “final”
 “přidává(k sobě)-jméno”
 5. IZENKEI 已然形 “už-udělané”
 6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

firu 干る = get dry/dry out, used to be a 上二段 verb in Nara times, and 上一段 later.

TASK: So, what would be the difference?

FIRU (干る or 乾る)

Nara-period 上二段

later 上一段

1. MIZENKEI 未然形 “ještě-ne-udělané”
 2. REN'YŌKEI 連用形 “přidává(k sobě)-sloveso”
 3. SHŪSHIKEI 終止形 “final”
 4. RENTAIKEI 連体形 “přidává(k sobě)-jméno”
 5. IZENKEI 已然形 “už-udělané”
 6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

The development in 干る shows how the number of verbs in this conjugation was gradually rising, until the 1dan type of conjugation (FIRU instead of FU) became ‘prevalent in the modern language.

IRREGULAR VERBS

力変 only one:

ku(ru) = come, equivalent to both the Modern *kuru* (come here) and *iku* (come there)

未. ko-
 用. ki-
 終. ku.
 体. kuru...
 已. kure-
 命. ko! (or koyo!)

サ変 two:

su(ru)
+ its Sino-Japanese derivatives (e.g. *sin-zu*, *goran-zu*)
ofasu = honorific *ari*

未. se-
用. **si-**
終. su.
体. suru...
已. sure-
命. seyo!

ren'youkei **-si-**, other forms like shimo2dan:

TASK: write the 6 bases of the SA-hen verb TUUZI- (= 通じる)

1. MIZENKEI 未然形 “**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形 “přidává(k sobě)-**sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形 “final”
4. RENTAIKEI 連体形 “přidává(k sobě)-**jméno**”
5. IZENKEI 已然形 “**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

ナ変 two “verbs of disappearance”:
sinu(ru)
inu(ru) = leave, go,
auxiliary verb - perfect ending *-nu(ru)* (probably originating in the verb *inu(ru)*)

未. ina-
用. ini-
終. inu.
体. inuru...
已. inure-
命. ine!

rentaikei and izenkei have the augmented stem **-ur-**, other forms like 4dan verbs:

TASK: write the 6 bases of the NA-hen verb SINU 死ぬ

1. MIZENKEI 未然形

2. REN'YŌKEI 連用形 “**ještě-ne-udělané**”
 “přidává(k sobě)-**sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形 “final”
4. RENTAIKEI 連体形 “přidává(k sobě)-**jméno**”
5. IZENKEI 已然形 “**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

ラ変 only ari

+ verbs and forms derived from it:

wori (< wi + ari)

faberi (< fafi + ari) = serve > humble *ari* > polite sentence ending

imasogari = honorific *ari* (*wi + masu + ko + ari “have a place to sit)

Old Japanese perfect ending *-eri* (-i + ari)

未. ara-
 用. ari-
 終. **ari.**
 体. aru...
 已. are-
 命. are!

shuushikei is in **-i**, other forms like 4dan verbs.

TASK: write the 6 bases of the RA-hen verb FABERI

1. MIZENKEI 未然形 “**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形 “přidává(k sobě)-**sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形 “final”
4. RENTAIKEI 連体形 “přidává(k sobě)-**jméno**”
5. IZENKEI 已然形 “**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

TASK: write the 6 bases of the irregular verbs KU(RU) and SU(RU) beside each other

1. MIZENKEI 未然形
“**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形
“**přidává(k sobě)-sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形
“**final**”
4. RENTAIKEI 連体形
“**přidává(k sobě)-jméno**”
5. IZENKEI 已然形
“**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形
“**imperativ**”

b, ADJECTIVES

shiki-adjectives	美しき
ki-adjectives	面白き
taru-adjectives	だうだうたる (堂々たる)
naru-adjectives	しづかなる (静かなる)

SIKI X KI adjectives:

SIKI adjectives usually describe a subjective or emotional condition. Their modern counterparts end in -shii. -SI- is part of their stem, not of the ending:

uresiki

utokusiki

kanasiki = 1. be heartrendingly fond of, cannot help loving. 2. extremely painful, acute, hard. 3. miserable. poor. 4. terrifying, frightful.

tadasiki

wosiki = 1. mottainai, oshii = it's a waste. 2. I cannot let go

mutukasiki = 1. feel displeasure, be in ill humour 2. unpleasant, depressing 3. unsightly, ugly. 4. unpleasant, weird, spooky. 5. difficult to manage, bothersome. 6. (later) difficult

voiced JIKI:

imijiki = tabooed, dangerous, better-to-avoid

onaji(ki) = the same (its rentaikei KI form is additional development, it was usually without the KI: onaji)

KI adjectives usually describe an objective state:

siroki

yoki

kataki I. 固き hard. II. 難き 1. hard to do, difficult. 2. hard to find, rare, hardly seen

SIKI and KI adjectives originally had only these for forms that are preserved in the classical language:

用. -ku (+ ari, + omofu, ...)

終. -si.

体. -ki... (+ mono, ...)
 已. -kere- (-ba, -domo)

The morphological difference between SIKI and Ki adjectives consists in the fact that in the shuushikei form, the SIKI adjectives do not have the theoretical double *SI-SI ending, but only one -SI:

		WOSI-KI	KATA-KI
ren'youkei	-ku:	WOSI-ku	KATA-ku
shuushikei	-si:	WOSI	KATA-si
rentaikei	-ki:	WOSI-ki	KATA-ki
izenkei	-kere:	WOSI-kere	KATA-kere

The meaning of „if (I should)“, expressed in verbs expressed by **mizenkei + ba**, takes the form KU + FA in adjectives.

These 4 grades of adjectives can be termed as independent original forms or “strong conjugation”. It is, however, not complete. To complement other forms, another paradigm of ‘composite forms existed, used especially to add further conjugational suffixes to them. It was based on the KU + ARI pattern, thus forming a secondary or “weak conjugation”:

mizenkei	WOSIK'ARA	YOK'ARA
ren'youkei	WOSIK'ARI	YOK'ARI
(shuushikei	<i>x</i> WOSIK'ARI	<i>x</i> YOK'ARI)
rentaikei	WOSIK'ARU	YOK'ARU
(izenkei	<i>x</i> WOSIK'ARE	<i>x</i> YOK'ARE)
meireikei	WOSIKARE	YOKARE

The shuushikei and izenkei forms of the composite adjectival conjugation were generally not used. The exception were two adjectives:

ofoki 多き and *naki* 無き

Their shuushikei and izenkei forms of the composite conjugation appear in the late Heian period:

ofokari / *nakari*.....besides ofosi / *nasi*
ofokare(ba) / *nakare(ba)*.....besides ofokere(ba) / *nakere(ba)*

So, combining the two conjugations into one table, the paradigm looks like this:

未.....	wosikara-	yokara-
用.....	wosiku, wosikari-	yoku, yokari-
終.....	wosi.	yosi.
体.....	wosiki..., wosikaru...	yoki..., yokaru...
已.....	wosikere-	yokere-
命.....	wosikare!	yokare-

NARI and TARI adjectives

also followed the composite paradigm with ARI:

SIDUKA-NI ARI > SIDUKA-N'ARI
DAUDAU-TO ARI > DAUDAU-T'ARI

TARI adjectives were derived from Sino-Japanese words (堂々たり) and were mainly used in *kanbun-kundoku* as a “Japanization” of Chinese adjectives, and later in the *gunkimonogatari*.

SIDUKA-N'ARA
SIDUKA-N'ARI or SIZUKA-NI (i.e. without ARI)
SIDUKA-N'ARU
SIDUKA-N'ARI
SIDUKA-N'ARE
SIDUKA-N'ARE

DAUDAU-T'ARA
DAUDAU-T'ARI or DAUDAU-TO (i.e. without ARI)
DAUDAU-T'ARU
DAUDAU-T'ARI
DAUDAU-T'ARE
DAUDAU-T'ARE

Special usages:

ren'youkei + fa = hypothetical situation

人無くは = if there is not (such) a person

rentaikei as an independent nominal:

migurusiki-ni sumi... = living in a wretched place

(migurusiki = wretched, here: “a wretched place”)

c, COPULA

NARI (< NI ARI), TARI (< TO ARI)

follows the conjugation of the R-verb ari :

nara, tara
nari, tari
nari, tari
naru, taru
nare, tare
nare, tare

Special use:

In the ren'yōkei position, NI, NITE and TO can stand, instead of NARI and TARI, especially in the meaning of a gerund after which the sentence continues (modern “DE, ...”).

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ POUŽITÍ JEDNOTLIVÝCH STUPŇŮ (ZÁKLADŮ)

mizenkei tvar “ještě-neuskutečněného”:

jukazu = nejdu,

jukaba = jestli půjdu

jukamu = půjdu

(t. j. to “idenie” sa ešte neuskutočnilo. Tento základ vytvára významy, kedy činnosť je ešte neexistujúca alebo ešte nie je isté, či sa uskutoční)

ren'jókei tvar “spájania sa s (iným) slovesom”

juki- + iné sloveso/adjektívum

juki + iná vedľajšia veta = veta pokračuje

rentaikei tvar “spájania sa so substantívom”

juku fi = den, kedy jdu

slúži aj ako nezávislé slovesné substantívum: juku = “idenie”, “to, že idem”, “ten, kto ide”....:

juku-fa “ti, čo jdou”, “to, že jdu” atd

šúšiikei “(vĕtu) zakončujúci” tvar:

juku.

ukončuje vĕtu – finální přísudek

izenkei tvar “už-uskutečněného”:

juke-do-mo (*yuke-to-mo) “dejmetomu, že jsem (už) šel – a přesto” = i kdybych šel; jdu, ale...

juke-ba = protože jsem šel/půjdu; poté, co jsem šel/půjdu

(t. j. činnosť sa podáva ako už existujúca, uskutočnená, alebo – v prípade “protože jsem šel” – že se jistě uskuteční)

původní význam: „když/protože se ta věc udála” (vidíme to např. na starém tvaru *omofe ka? = omou kara desu ka?)

meireikei “rozkazovací” tvar

juke = jdi/jed!

moderní “5. základ” (ikó) v klasickém jazyce neexistoval, protože je vlastně fonetickým výsledkem vývoje z “jukamu”:

jukamu > jukam > jukaun > jukau > jukō > ikō

Napr. prechodnú fázu “-au” vidíme ešte aj v novovekom (edoskom) pravopise:

命もあらば御目にかかる事もござらう。

(hoci výslovnosť už v tej dobe bola asi [o:])

The verbs which in Modern Japanese have 5 forms, really only have 4 forms in Classical Japanese (yuka, yuki, yuku, yuke), that is why they are termed 4dan verbs.

Nejlepší metoda, jak si zapamatovat třídu, do níž sloveso patří:

未. kaka.....oti.....miye.....mi.....ke.....ko.....se.....ina.....ara
用. kaki.....oti.....miye.....mi.....ke.....ki.....si.....ini.....ari

終. kaku.....otu.....miyu.....miru.....keru.....ku.....su.....inu.....ari
 体. kaku.....oturu.....miyuru.....miru.....keru.....kuru.....suru.....inuru.....aru
 已. kake.....oture.....miyure.....mire.....kere.....kure.....sure.....inure.....are
 命. kake.....otiyo.....miyeyo.....miyo.....keyo.....ko.....seyo.....ine.....are

ŠŮŠIKEI a BUDOUCÍ ČAS (mizenkei + mu)

jodan: KAKU - KAKAMU

nidan: OTU – OTIMU, IDU - IDEMU

ičidan: MIRU – MIMU, KERU - KEMU

In the case of the SIKI, KI adjectives, the best way how to remember their class is the rentaiki form: utukusiki, kataki.

PREFIXES and SUFFIXES to verbal bases:

Prefix (typologically very exceptional!)

na + REN'YOUKEI (+ so) = ban, negative imperative “do not... (please)”:

na-kaki (so)	な書き (そ)
na-omofi (so)	な思ひ (そ)

ZÁKLADNÍ PŘÍPONY podle stupně (základu), na který jse napojují:

(**podtržená**=příponová slovesa, tj. mají vlastní ohýbaní - podobně jako moderní příponové sloveso *-masu* má své další tvary jako *-mašita*, *-masen*, *-mašó...*)

MIZENKEI

It has no independent use. It yields forms that all express a state in which the action of the verb has not been accomplished yet, that is why this base is called MI-ZEN.

zu 行かず negative

mu 行かむ nejistá budoucnost: Snad půjdu

ji 行かじ záporná nejistá budoucnost: Raději/asi nepůjdu. Nechoďme. Neměl bys jít. Asi nepůjde..

ba 行かば irreal condition: jestli půjde

masi 行かまし podmiňovací způsob: šel bych (v moderním jazyce nic takového není!)

baya 行かばや Kéž by(s) šel. Chtěl bych, aby(s) šel = te hošii.

na, ne 行かな、行かぬ Kéž by(s) šel. Kéž bychom šli/Poj(e)d'me.

mafosi 行かまほし chtít (kterákoliv osoba) Chci jít / Chce(š) jít. = tai, tagaru.

REN'JÓKEI

spája sa so slovesami a partikulami slovesného pôvodu, preto sa tento základ volá REN-JÓ

Samostatné použitie:

行き、長く přechodník, pokračování věty (čárka, “a”, “ale”)

I. pomocné slovesa vyjadrujúce vid and minulý čas:

ki 行きき minulost': 1. přímo zažitá (x -keri). 2. dávnější (x -tu).

keri 行きけり minulost' oznámená ("prý"), alebo "dodatočne som si uvedomil/všimol"
(„ach, vždyť...!“ „(on) ti (byl)...“) (x -ki)

nu(ru), tu(ru) 行きぬ、書きつ dokonavost (nebo, s další příponou odhadu nebo úmyslu – vyjadřují pevnost odhodlání nebo jistotu). Další specifické významy:

nu = jednorázový minulý děj.

tu = i „nedávnější“ minulost (x -ki). Původně (obd. nara – tj. stará japonština) se **tu** (x **nu**) užívalo jenom se životními podměty a s tvary sloves vyžadujícími životní podmět (např. kauzativy); v heian.obd. (=klas.jap.) tohle odlišení mezi **tu** a **nu** slábně.

tari (zřejmě heianská obdoba staršího **-eri**)

průběhové nebo opakovací perfektum: 1. „udělal a možná ještě zas udělal“. 2. „(velice často) dělal“. 3. „(chvíli/pořád) hleděl“. 4. (často napojené na dokonavostní **nu-**: **ni-tari** なかめにとり) „pohlédl“.

II. přechodníky (původně to boli tvary pomocného slovesa **tu**)

te 行きて

tutu 行きつつ průběhový přechodník („zatím, jak jde“)

III. slovesa zdvořilosti, začínání, končení, prostorové orientace činnosti aj.

tamafu 行きたまふ uctivé

kikove/u 行ききこえ・ゆ skromné

some/u 思ひそむ・め、咲きそむ・め být ponořen v. změnit svůj stav, jako by byl ponořen v barvidle (jako tkanina, když se barví)

kane/u 行きかぬ・ね nemůžu. už to déle neznesu

gataki 行きがたき těžko. stěží, sotva.

IV. neslovesné přípony

so (s předponou **na-** な行きそ, od heianských dob už i bez této předpony 行きそ) lehký zákaz: nechod'!

tomo (ren'jokei jenom k adjektivu) 長くとも i když je dlouhý. ať je sebedelší.

ŠÚŠIKEI

Samostatné použití:

出づ, 書く koncovětní přísudek: 1. neminulý čas + (štylisticky neutrálny) historický prezens. 2. úmysl “chystá/chystal se”. 3. možné opakování do budoucna “(na)psal (a je možné, že ještě bude zase psát)”.

besi 行くべし (kromě sloves 1dan a na -R-: aru-besi, mi-besi) musí

masizi (Nara), **mazi** (od heianu) 行くましじ、行くまじ (kromě sloves -R: aru-mazi) asi ne, stěží, sotva (ohledně přítomnosti a budoucnosti)

na 行くな、出づな zákaz, negativní imperativ (nechod'/nejed'!)

ya 出づや otázka

ya, yo, wo 出づや、出づよ、出づを zvolání

tomo (šúšikei jenom u vlastních (činnostních) sloves) 出づとも i když vyjde, ačkoli vyjde, ať si sebevíc/-častěji.

RENTAIKEI

jmenný přívlstek, nebo samostatný jmenný tvar

Samostatné použití:

出づる větně-závěrečný přísudek ve „vázaném zakončení“ (kakarimusubi) - po ZO, NAMU, KA, YA

monowo 出づるものを a proto. a stejně...

monono 出づるものの (po heianě) ale

ka 出づるか otázka

ka, fa, zo 出づるか、出づるは、出づるぞ zvolání

na 行くな、出づるな (od pozdního heianu) zákaz (nechoď/nevycházej!)

IZENKEI

dává tvary, v nichž se předpokládá, že děj se už odehrál, proto sa tento základ označuje jako I-ZEN kei.

Samostatné použití:

出づれ větně-závěrečný tvar ve vázaném zakončení (kakarimusubi) - po KOSO

ba 出づれば “zplněná podmínka” – když vyjde. protože vyšel/vyjde
domo (later abbr. **do**) 出づれど (も) ačkoli vyšel. vyšel, ale

ri: vlastně jde o starojaponskou koncovku **eri**, která se v klas.jap. zachovala jenom u 4dan.sloves (jomeri, kakeri) a postupně byla nahrazena novějším **tari** (jomitari, kakitari, mitari)

průběhové nebo opakovací perfektum: 1. „(velice často) napsal“. 2. „(chvíli/pořád) hleděl“.

MEIREIKEI**Samostatné použití:**

出でよ imperative

-meri (to shuushikei) “Vidím...; vidím, že; je vidět (co). Zdá se, že; zřejmě, sl. očividne. (je) vidět (co). Zdá se, jakoby...”

if the basic verb was RA-hen, it merged with the M of meri:

ari-meri > ammeri, uresikari-meri > uresikammeri,

however, often spelled without the gemmination: あめり, うれしかめり

Conjugation:**MERI = zřejmost, evidentnost**

うれしかめり

je vidět (vidím/zřejmě/zdá se), že má radost

未.	X
用.	meri-
終.	meri.
体.	meru ...
已.	mere (+ -domo)
命.	X

(RA-hen type, probably originates in 見 + あり.)

As a way of indirect statement, it was very popular in the Heian female literature, but ceased from use in the Middle Ages.

	KI = past	NU = perfect	NU = negative
	知りき I knew	知りぬ I learned, I got to know	知らぬ... unknown... (person)
未.	siri-(se) (+ -ba)	siri- na (+ -ba)	sira-(zu + ba)
用.	X	siri- ni (+ -ki)	sira- zu , ...
終.	siri- ki .	siri- nu .	sira- zu .
体.	siri- si ...	siri- nuru ...	sira- nu ...
已.	siri- sika (+ -ba)	siri- nure (+ -ba)	sira- ne (+ -ba)
命.	X	siri- ne!	X

	TU (nedávná min., perfektum)	NU perfektum
pův. jenom s životním podmětem つけつ he put/gave		bez omezení charakteru podmětu なりぬ he became
未.	tuke- te (+ -ba)	nari- na (+ -ba)
用.	tuke- te (+ ki)	nari- ni (+ -ki)
終.	tuke- tu .	nari- nu .
体.	tuke- turu ...	nari- nuru ...
已.	tuke- ture (+ -ba)	nari- nure (+ -ba)
命.	tuke- teyo!	nari- ne!